

عصر مهاجرت

جابجایی بین‌المللی جمعیت در دنیای مدرن

استفن کستلز

و

مارک جی. میلر

ترجمه:

علی‌ایفی

جامعه‌شناسان

سرناسه: کاستلز، استیون Castles, Stephen
عنوان و نام پدیدآور: عصر مهاجرت جایجایی بین‌المللی جمعیت در دنیای مدرن
تألیف: استفن کستلز و مارک جی. میلر ترجمه: علی طایفی

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۴۰۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۳۹۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: عنوان اصلی: The age of migration, 3rd.ed, 2003.

موضوع: مهاجرت

موضوع: مهاجرت — تاریخ

موضوع: گروه‌های قومی

موضوع: اقلیت‌ها

موضوع: جایی شدن

شناسه افزوده: میلر، مارک جی Miller, Mark J

شناسه افزوده: سائفی، جی، ۱۹۴۲- ترجمه

رده‌بندی کنگره: ۹۶ ج۱ ک۲۶۱ JV۱۰۰

رده‌بندی دیویی: ۳۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۰۰۷۷۸۱۵

جامعه‌شناسان

عصر مهاجرت جایجایی بین‌المللی جمعیت در دنیای مدرن
تألیف: استفن کستلز و مارک جی. میلر ترجمه: علی طایفی

چاپ اول: ۱۳۹۶ تهران/ تعداد: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان/ چاپ و صحافی دیجیتال: نگین

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۳۹۴-۳

همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی و ویراستاری: جامعه‌شناسان
طراح جلد: افسانه آسایش

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

کتابفروشی جامعه‌شناسان

تلفن: ۶۶۰۰۰۰۵۱، ۸۱-۶۶۹۵۹۶۸۰

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست

۱۱.....	مقدمه مترجم
۱۳.....	فصل یکم: مقدمه
۲۰.....	روند کلی مهاجرت در عصر حاضر
۲۴.....	مهاجرت بین‌المللی در حکومت جهانی
۲۵.....	تنوع قومی، نژادگرایی و چند فرهنگ‌گرایی
۲۸.....	اهداف و ساختار کتاب
۳۳.....	فصل دوم: فرایند مهاجرت و شکل‌گیری اقلیت‌های قومی
۳۳.....	تبیین فرایند مهاجرت
۳۴.....	نظریه‌های اقتصاد مهاجرت
۳۸.....	رویکرد ساختاری-سیاسی
۴۹.....	شکل‌گیری اقلیت‌های قومی
۶۹.....	نتیجه‌گیری
۷۱.....	فصل سوم: مهاجرت بین‌المللی تا پیش از ۱۹۴۵
۷۳.....	استعمارگری
۷۶.....	صنعتی‌شدن و مهاجرت به آمریکای شمالی و استرالیا تا پیش از ۱۹۱۴
۷۹.....	مهاجرت نیروی کار در درون اروپا
۸۵.....	دوره‌ی جنگ فراگیر (در خلال جنگ)
۸۹.....	نتیجه‌گیری
۹۱.....	فصل چهارم: مهاجرت به کشورهای بسیار توسعه‌یافته از ۱۹۴۵ تاکنون
۹۱.....	مهاجرت در غریب‌ی طولانی
۹۲.....	نظام‌های کارگران خارجی و «کارگر میهمان»
۹۷.....	کارگران مستعمره‌ها/ کارگران استعماری
۹۹.....	مهاجرت همیشگی به آمریکای شمالی و استرالیا
۱۰۲.....	دیدگاه مقایسه‌ای
۱۰۴.....	مهاجرت در دوره‌ی تجدید ساختار اقتصادی جهانی
۱۰۶.....	مهاجران و اقلیت‌ها در اروپای غربی

۱۲۲.....	نتیجه‌گیری
۱۲۵.....	فصل پنجم: دولت و مهاجرت بین‌المللی: تلاش برای مهار
۱۲۷.....	مجازات‌های کارفرمایان
۱۳۰.....	برنامه‌های قانونی‌سازی
۱۳۴.....	برنامه‌های پذیرش کارگران خارجی موقت
۱۳۶.....	آوارگان و پناهندگی
۱۴۶.....	یکپارچگی منطقه‌ای
۱۵۲.....	«صنعت مهاجرت»
۱۵۳.....	قاچاق، تجارت انسان
۱۵۷.....	خلاصه: «دودسازی و «دلایل ریشه‌ای»
۱۶۱.....	موج سی‌بعدی: جهانی‌شدن مهاجرت بین‌المللی
۱۶۲.....	منطقه‌ی غرب
۱۷۰.....	مهاجرت اعراب، دشمنان امری نفت‌خیز
۱۷۶.....	مهاجرت اعراب به کشورهای غربی تولیدکننده نفت
۱۷۸.....	آوارگان و جابه‌جاشدگان در منطقه‌ی عرب‌نشین
۱۸۲.....	صحرای جنوبی آفریقا
۱۸۸.....	آمریکای لاتین و منطقه‌ی کارائیب: راز منطقه مهاجرپذیری به مهاجرفرستی
۱۹۵.....	نتیجه‌گیری
۱۹۷.....	فصل ششم: مهاجرت‌های جدید در منطقه‌ی آسیا-اقیانوس آرام
۱۹۸.....	تحول مهاجرت آسیایی
۲۰۱.....	مهاجرت آسیایی به اروپای غربی، آمریکای شمالی و استرالیا
۲۰۴.....	مهاجرت نیروی کار قراردادی با خاورمیانه
۲۰۶.....	مهاجرت نیروی کار در آسیا
۲۰۸.....	آسیای شرقی
۲۱۰.....	آسیای جنوب شرقی
۲۱۵.....	کشورهای مهاجرفرست
۲۱۸.....	مهاجران دارای صلاحیت و دانشجویان
۲۲۰.....	رانده‌شدگان
۲۲۴.....	چشم‌اندازهایی برای مهاجرت آسیایی
۲۲۷.....	فصل هفتم: مهاجران و اقلیت‌ها در نیروی کار

۲۲۹.....	مهاجران در اقتصاد غیر رسمی
۲۳۳.....	از هم گسیختگی و قطعی شدن اشتغال مهاجر
۲۳۷.....	شهرهای جهانی، کارآفرینان قومی و کارگران زن مهاجر
۲۴۰.....	نیروی کار بیگانه در صنایع ساختمان و اتومبیل فرانسه
۲۴۳.....	فرایند جداسازی بازار کار
۲۴۶.....	مهاجرپذیری، اقلیت‌ها و نیازهای بازار کار آینده
۲۴۷.....	نتیجه‌گیری
۲۵۳.....	فصل هشتم: فرایند مهاجرت: مقایسه‌ی آلمان و استرالیا
۲۵۳.....	استرالیا و آلمان: دو مورد متضاد
۲۵۵.....	رشد مهاجرتش جابه‌جایی‌های مهاجرتی
۲۶۳.....	ترکیب بازار کار
۲۶۹.....	چارچوب‌ها، قانون و سیاست‌های دولتی
۲۷۳.....	تعامل با جامعه مهاجر
۲۷۷.....	نتیجه‌گیری
۲۸۱.....	فصل نهم: اقلیت‌های قومی و منطقه‌ای
۲۸۲.....	سیاست‌های مهاجرپذیری و شکل‌گیری اقلیت
۲۸۶.....	وضعیت بازار کار
۲۸۹.....	انزوای محل اقامت، شکل‌گیری اجتماع قومی و شهر جهانی
۲۹۴.....	سیاست اجتماعی
۳۰۰.....	نژادپرستی و اقلیت‌ها
۳۰۴.....	خشونت نژادپرستانه
۳۰۸.....	اقلیت‌ها و شهروندی
۳۰۹.....	تابعیت‌پذیری مهاجران
۳۱۳.....	جایگاه نسل دوم
۳۱۴.....	حقوق زبانی و فرهنگی
۳۱۶.....	اقلیت‌ها و ملت
۳۱۶.....	مدل غیر خودی‌سازی بر مبنای تفاوت
۳۱۷.....	مدل مشابه‌سازی
۳۱۸.....	مدل تنوع فرهنگی
۳۲۰.....	نتیجه‌گیری

فصل دهم: مهاجران و سیاست.....	۳۲۳
سرزمین مادری و ترک میهن.....	۳۲۴
مهاجران، کنشگران سیاسی در اروپا.....	۳۲۶
مسائل جدید و نیروهای سیاسی تازه: اسلام در اروپای غربی.....	۳۳۰
مهاجران به‌عنوان مهره‌های سیاست: رشد افراطی‌گری ضد مهاجر.....	۳۳۵
مهاجران و بلوک‌های رأی‌گیری قومی.....	۳۳۸
مهاجرت و امنیت.....	۳۴۵
نتیجه‌گیری.....	۳۵۱
فصل یازدهم: نتیجه‌گیری: مهاجرت در عصر پس از جنگ سرد.....	۳۵۳
مهاجرت ثانوی و یکپارچگی.....	۳۵۵
تنظیم مهاجرت‌پذیری: درخواست.....	۳۵۸
راهکارهای پادار و رابط بین‌الملل.....	۳۶۱
گونه‌گونی قومیتی: تغییر اجتماعی و دولت-ملت.....	۳۶۴
منابع.....	۳۶۹

فهرست تصاویر، نقشه، چارچوب، جداول

- نقشه ۱-۱- مهاجرت جهانی از سال ۱۹۷۳ ..... ۲۰
- تصویر ۱-۲- مرز آمریکا و مکزیک در نزدیکی تیخوانا: هر صلیب نمایانگر یک مهاجر است که در طول مرز مرده است ۲۳
- چارچوب ۱-۱- اروپای شرقی و فروپاشی دیوار برلین ۲۳
- نقشه ۳-۲- مهاجرت نیروی کار مرتبط با صنعتی شدن، ۱۹۲۰-۱۸۵۰ ..... ۸۰
- چارچوب ۳-۱- کار اجباری خارجی‌ها در اقتصاد جنگی نازی‌ها ۸۸
- نقشه ۴-۱- مهاجرت‌های بین‌المللی ۷۳-۱۹۴۵ ..... ۹۳
- چارچوب ۴-۱- نظام «کارگر مهمان» در آلمان ۹۶
- جدول ۴-۱- جمعیت اقتصادی در کشورهای اصلی مهاجرپذیر اروپای غربی، ۷۵-۱۹۵۰ (به هزار نفر) ۹۷
- جدول ۴-۲- جمعیت اقتصادی در برخی کشورهای منتخب سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی (بر حسب هزار نفر) ۱۰۸
- چارچوب ۵-۱- جنگ خلیج فارس ۱۷۲
- نقشه ۵-۱- بازگشت مهاجران از خلیج فارس به منطقه بحرین کویت در ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۱ ..... ۱۷۵
- چارچوب ۵-۲- آوارگان کرد در ستیزهای سنی در خاورمیانه ۱۷۹
- تصویر ۵-۱- کردهای عراقی در حال بازگشت به کشور خود در ۱۹۹۱ ..... ۱۸۲
- نقشه ۵-۲- مهاجرت در درون و از آفریقا (تقریباً از ۲۰۰۰-۱۹۷۰) ۱۸۴
- نقشه ۵-۳- مهاجرت در درون و به بیرون از آمریکای لاتین (۲۰۰۰-۱۹۷۰) ۱۹۰
- نقشه ۶-۱- مهاجرت در درون منطقه‌ی آسیا - اقیانوسیه (۲۰۰۰-۱۹۷۰) ۲۰۰
- چارچوب ۶-۱- معمای ژاپن ۲۱۰
- چارچوب ۶-۲- معمای مالزی ۲۱۳
- چارچوب ۶-۳- معمای فیلیپین ۲۱۶
- تصویر ۶-۱- قایق‌سواران ویتنامی در مالزی، ۱۹۷۸ ..... ۲۲۱
- جدول ۸-۱- استرالیا: جمعیت مهاجر بر حسب محل تولد (هزار نفر) ۲۵۵
- جدول ۸-۲- بیگانگان مقیم در آلمان (هزار نفر) ۲۵۶
- چارچوب ۸-۱- ترس رو به گسترش از مهاجرپذیری در استرالیا و ماجرای تامپا ۲۶۲
- چارچوب ۹-۱- اقلیت‌های ایالات متحده‌ی آمریکا ۲۸۳
- جدول جمعیت آمریکا بر حسب نژاد و ریشه‌ی هیسپانیک - سرشماری سال ۲۰۰۰ ..... ۲۸۴

۲۸۸.....	چارچوب ۹,۲- اقلیت‌های کانادا.....
۲۹۲.....	چارچوب ۹,۳- اقلیت‌ها در انگلستان.....
۲۹۵.....	چارچوب ۹,۴- اقلیت‌های فرانسه.....
۲۹۹.....	جدول ۹,۱- جمعیت بیگانه‌ی مقیم در فرانسه، هلند، سوئد و سوئیس (هزار نفر)- ۱۹۹۹.....
۳۰۰.....	چارچوب ۹,۵- اقلیت‌های هلند.....
۳۰۵.....	چارچوب ۹,۶- اقلیت‌های سوئد.....
۳۱۰.....	چارچوب ۹,۷- اقلیت‌ها در ایتالیا.....
۳۱۱.....	جدول ایتالیا: بیگانگان مقیم برحسب منطقه و کشور مبدأ.....
۳۱۲.....	جدول ۹,۲- اکتساب ملیت* در برخی کشورها در ۱۹۸۹ و ۱۹۹۹.....

مقدمه مترجم

نوگرایی، رشد فناوری، انفجار اطلاعات و آزادی رسانش آن در جهان معاصر سبب ساز افزایش آگاهی‌های اجتماعی و فرهنگی از سبک‌های متفاوت اندیشیدن و زیستن شده است. هرمان، افزایش تضادهای طبقاتی در سبک زندگی، محل سکونت، آموزش، بهداشت، آزادی، برابری، صلح و امنیت نیز از دیگر عوامل مهم دیگری است که در سایه افزایش قدرت مقایسه بین ملل و اقوام، موجب افزایش موج مهاجرت‌ها در عصر امروز شده است.

تضادها و ستیزه‌های متعدد دموکراسی، اقتصادی، دینی، نژادی، جنسیتی و باورداشت اقشار و گروه‌های مختلف در مملکت، آمادگی کمتری در مدیریت این تضادها دارند، مهمترین اشکال تضادهایی است که افراد گروه‌های درگیر و قربانی در این تضادها را ناگزیر از ترک وطن و اقدام برای مهاجرت می‌سازد.

می‌دانیم مهاجرت، پدیده ساده‌ای نیست این پیچیدگی هم در سطح فردی در فرایند تصمیم‌گیری، امر بسیار خطیر و پرهراسی است؛ هم در بعد اجتماعی دارای پیامدهای خواسته و ناخواسته‌ای است که می‌تواند آرامش و امنیت مهاجر را بجای تامین آن، به مخاطره اندازد. مهاجرت از این منظر عمدتاً مشتمل بر مهاجرت بی‌ای است که فرد بدلیل حس ناامنی در وطن خود، در اندیشه ترک وطن برآمده و در مرحله اقامت در دیاری دیگر است.

در این میان اما مهاجرت اجباری امر دیگری است. جنگ، خشونت، بلای عام، ترور و سرکوب، و نزاع‌های خونین قومی و سیاسی از جمله دلایلی است که فرد را بدون بررسی و تصمیم قبلی، ناگزیر از ترک وطن می‌کند تا بتواند در محیط امن دیگری به بقای حیات خود و خانواده‌اش ادامه دهد. این فرایند، ترومای سهمگین و چندگانه‌ای را به فرد مهاجر تحمیل می‌کند که آثار روانی و اجتماعی آن می‌تواند سالیان سال باقی بماند: ترومای جنگ و هراس از کشته شدن، ترومای ترک یکباره خانواده و نزدیکان، ترومای اقامت‌های موقت

در کشورهای واقع در مسیر مهاجرت و در نهایت ترومای رحل اقامت در سرزمینی جدید با تفاوت‌های بی‌شمار ارزشی، فرهنگی و اجتماعی.

عصر حاضر، عصر مهاجرت‌ها و جابجایی‌هاست. جهان معاصر بیش از هر دوره تاریخی، شاهد مهاجرت‌های جغرافیایی است، امری که ناخواسته به مهاجرت‌های فرهنگی نیز منجر می‌گردد. اگرچه بخش بزرگی از مهاجران عصر حاضر بدلیل گریز از ناامنی، بلایای طبیعی و تضادهای اجتماعی قصد مهاجرت می‌کنند ولی پس از ورود به کشورهای میزبان با تضادهای فرهنگی نوینی روبرو می‌شوند که آنان را وارد عرصه دیگری از چالشگری اجتماعی می‌کند.

در میانه دهه گذشته مهاجرت مسلمانان از کشورهای اسلامی به ممالک مسیحی اروپایی و آمریکا، به افزایش نهاده است. اسلام‌گریزی از نوع سیاسی آن پدیده جدیدی است که از چند دهه پس بدلیل نقش آن در بروز تضادهای منطقه‌ای و البته با دخالت و حمایت کشورهای دیگر در توییت و تهییج گرایش‌های افراطی در آن، شدت و سرعت بیشتری بخود گرفته است.

همسو با مهاجرت مسلمانان، تضادهای اجتماعی و فرهنگی میان مردم میزبان فرهنگ مسیحیت و آنان رو به افزایش گذشته است. مهاجران خاورمیانه اگرچه یکی از تحصیل‌کرده‌ترین گروه‌های مهاجران محسوب می‌شوند، در عین حال بزرگترین بخش پایین دست و سستی مهاجران به کشورهای اروپایی را بشمار می‌روند.

نویسندگان این کتاب دو استاد جامعه‌شناسی و روابط بین‌الملل هستند که سال‌هاست در اهتمامی مشترک به روزآمدسازی و تحلیل تحولات مهاجرت جهانی می‌پردازند. کتاب حاضر، مجموعه نظریه‌ای و آماری است از فرایندها، الگوها، سبک‌گیری‌های مهاجرت‌های منطقه‌ای و جهانی که می‌تواند برای همه دانش‌آموختگان رشته علوم انسانی و اجتماعی از سیاست و روابط بین‌الملل تا جامعه‌شناسی و جمعیت‌شناسی سودمند باشد.

علی طایفی